

MENS EN WERELD

Oslo en de ontwikkelingslanden

„Als je me nu vraagt,” zei de heer Ehrbecker, „is dat nou een offer, die functies bij het H.V., dan moet ik toch zeggen: nee, een offer was het niet. 't Werd natuurlijk wel eens laat 's avonds en er ging veel tijd inzitten en als je voorzitter bent van zo'n 400 mensen, zoals hier in Haarlem en voorzitter van het gewest Noord-Holland, dan moet je veel laten zitten, omdat je er de tijd gewoon niet voor hebt en dat is dan wel het benauwende van zulke functies: niet wat je allemaal doet, maar wat je ook nog allemaal had willen doen en waar je niet toe gekomen bent. Maar ik ben ermee opgehouden. Ik wil niet hebben, dat ze van mij zeggen, zoals van een andere meneer: — Die ouwe knul is hier ook weer geweest! —”

„Hoe deed u dat nu in de gevangenissen?”, vroeg ik.

„Ik liep altijd met een vouwstoeltje. Dan vroeg het personeel, of ik weer ging vissen. Maar dat deed ik, omdat ze maar één stoel in een cel hebben en de rand van hun bed. Ik ontving de mensen nooit in de kamer van de geestelijke en de dominee, waar je als „meerdere” achter een bureau zit en de man op een stoel ervoor. Zo had dat vouwbankje ook nog een beetje symbolische waarde. Zo van: we zitten allebei 50 cm van de grond, in dat opzicht zijn we gelijken.

En dan moet je kunnen luisteren en ook onthouden wat ze zeggen! Niet bij ieder bezoek dezelfde vragen stellen van: „Ben je getrouwd?” en „Wat doe je voor de kost?”, want dan krijgen ze de indruk, dat het je niks kan schelen wat ze vertellen. Kijk...”

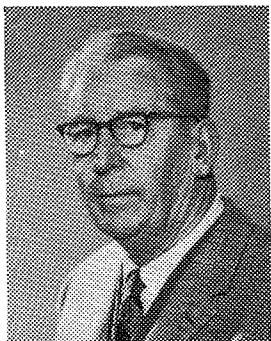
Er ging een kastje open en daar stond een rij cahiers.

„Allemaal aantekeningen, die ik maakte als ik thuis kwam. Ze vertelden me van alles! En dan dacht ik wel eens: als ik zo'n vader had gehad en in zo'n milieu was opgegroeid, dan zat ik hier ook! 't Is toch ook vaak een kwestie van milieu en voor sommigen was ik ook echt de vaderfiguur, die ze in hun jeugd natuurlijk nooit gehad hadden.”

„Hoorst u nog wel eens wat van ze?”

„Ja, ik krijg nog steeds brieven en telefoontjes. Dan zeg ik: „Ha, Jan, hoe gaat het ermee?” „Goed, meneer Ehrbecker,” zegt Jan dan, „ik zit nu in de tweedehands auto's.” En dan zeg ik: „Jongen, kijk toch uit, want dat is zo'n gevaarlijk beroep voor je!”

Ja, er waren er wel bij, die het hoofdzakelijk om het sigaretje te doen was, dat je presenteerde. Die noemden ze dan: „sigarettenhumanisten”, maar voor de meeste mensen, daar waren we echt wel wat voor en dat geeft je dan ook weer veel bevrediging, als je merkt, dat je voor anderen wat betekent...”

N. J. F. Ehrbecker

Het grote congres van de humanistische wereld, dat in augustus van dit jaar te Oslo (uitspreken: Oe-sloe) wordt gehouden, zal o.a. zijn gewijd aan het probleem van „Vrijheid in een georganiseerde wereld”. Daarbij gaan de gedachten vooral uit naar de dusgenoemde ontwikkelingsgebieden, de landstroken derhalve in Azië, Afrika en Latijns-Amerika, waar de economische ontwikkeling grotendeels verwacht wordt van de eigen regeringen (en niet of niet meer van regeringen en ondernemingen in Europa). Deze regeringen dragen slechts zelden het karakter van een democratie zoals wij die gewend zijn, en het economische leven kent er evenmin die verscheidenheid van stimulerende krachten, zoals wij die kennen. Wie naar de onvervaardde pogingen ziet van generaals en volksredenaars om ginds het staatkundige en economische leven een nieuwe vaart te geven, houdt soms van schrik de adem in. Lang niet altijd vinden wij er methoden, die voldoende recht laten wederstaan aan de vrije persoonlijkheid der mensen. Toen de westerse overheersing zich liet gelden, kon men met recht (soms met een schijn van recht) zeggen, dat die uitheemse invloed een vrije ontplooiing der inheemsen remde. De uitheemse invloed is getaand, gaat het nu beter? Sommigen menen, dat een ontwikkeling ten goede verwacht mag worden, als het onderwijs maar onafhankelijk van de regerende groep kan worden (of blijven), als de corruptie de kop kan worden ingedrukt, en als een stroom van verlichte gedachten zich van de geesten der leidende persoonlijkheden zou kunnen meester maken; als een zekere gelijkheid in vrijheid op de grondslag van onderlinge verbondenheid werkelijkheid zou kunnen worden.

Deze opvattingen zijn niet nieuw. Door de eeuwen heen is geijverd voor vrij onderzoek en voor vrij onderwijs. De klachten over corruptie zijn eeuwenoud. Verlichte vorsten heeft de wereld voortdurend gekend, maar zij regeerden als niets-ontziende absolute vorsten! Vrijheid, gelijkheid, broederschap deden aan het einde van de 18e eeuw de westerse wereld in haar voegen kraken, en het directe resultaat was burgeroorlog, chaos en de roep naar „een sterke man”.

De moeilijkheid is, dat verheven idealen geen werkelijkheid worden door het enkele verlangen ernaar. En samenleving op de grondslag van menselijke waardigheid (geestelijk en materieel) en menselijke verbondenheid ontstaat niet, omdat de vorst of de partij-aan-de-macht menselijke waardigheid en menselijke verbondenheid in het vaandel schrijven. Daar is een zeer uitgewogen staatsinrichting voor nodig, die haar onaantastbaarheid onder andere moet afleiden uit haar eerbiedwaardig verleden; daar zijn economische omstandigheden voor vereist, die onder andere bepaald worden door het initiatief van velen. Om het heel kort (te kort wellicht) te zeggen: vrijheid ontstaat niet, omdat de heersende partij vrijheid wil, maar omdat de machten in de staat verdeeld zijn en elkaar in evenwicht houden; economische welvaart ontstaat niet, omdat de heersende partij kapitaal van het buitenland leent, maar omdat

in het eigen volk, dank zij een veel verbreid leiderschap, doelmatig wordt gewerkt.

Zie ik het goed, dan is het ontbreken van juist een veel verbreid leiderschap het knelpunt in de ontwikkelingsgebieden. De nuchtere man of vrouw, die mogelijkheden ziet om — soms met eenvoudige middelen — iets tot stand te brengen, waardoor de bevrediging van behoeften doelmatiger kan gebeuren, ontbreekt nog te veel. Waarom? Soms ten gevolge van erbarmelijke volksziekten. Als iedereen lijdt aan malaria, framboesia, mijnwormziekte, wordt alle energie in het volk gesloopt. Dan is de verbreiding en handhaving van sociale hygiëne de eerste voorwaarde, om de neergang te stuiten. Soms ten gevolge van de opvattingen omtrent de taken jegens de familie. Wanneer in familie- of dorpsverbanden geleefd wordt, pleegt men elk voordeel, dat iemand toevallt, met de familieleden te delen. In feite parasiteren de familieleden op elkaar en verhinderen zij het uitgroeien van een origineel familielid boven het op middelmatigheid berustende peil van de clan. Hier komt nog bij, dat in zulke familie-collectiviteiten niet individueel gezorgd wordt voor de oude dag, maar volledig gesteund wordt op de hulpverlening der kinderen (die men dus zo mogelijk in een groot aantal moet hebben). Maar hoe doorbreekt men deze karakters, als de kinderen enerzijds schromelijk worden verwend en nooit plichten opgelegd krijgen, en anderzijds — door het leven buitenshuis — te vroeg „wijs” worden, te vroeg seksuele omgang hebben, te gauw „slim” worden en zich aan regelmatige arbeid onttrekken? De ergste handicap is de fatale opvatting (die ook in West-Europa voortslipt en verwoestend werkt), dat arbeiden goed is voor boeren of paria's, maar niet voor zichzelf. De ethiek van de arbeid wordt slechts in weinig culturen beleefd en verkondigd. Niettemin is regelmatige arbeid een onmisbare voorwaarde voor geestelijk en lichamelijk welzijn, en is doelmatig arbeiden de grondslag van alle welvaart. Het is zeker niet toevallig, dat calvinisme — sterk de nadruk leggende op de taak van elke mens om in het zweet zijns aanschijns de akker als een goed rentmeester te bewerken — en economische opgang, hand in hand zijn gegaan. Om de lust tot werken te bevorderen, moet er niet alleen een ethiek van de arbeid gevoeld worden, maar moet de arbeider de vruchten van zijn werken gelaten worden. Want, om hier Multatuli aan te halen: „niet in het snijden der padi is de vreugde: de vreugde is in het snijden der padi die men gepland heeft”. Inderdaad een diepzinnig woord.

Gelukkig zijn niet alle ontwikkelingslijnen naar beneden gericht. Belangrijk is, dat de ontwikkelingslanden in het algemeen een leergierige jongelingschap hebben, die zich tot de techniek voelt aangetrokken. Dat is daarom gelukkig, omdat techniek dwingt tot nuchter, logisch denken over oorzaak en gevolg. Nieuwe techniek doorbreekt de beschouwende en normaliserende denkwijze, doorbreekt adat, traditie en kaste. De techniek reikt, over politiek sen-

(slot op pagina 7)

Uitgave van het Humanistisch Verbond — Verschijnt om de veertien dagen
17e jaargang no. 11 — 16 juni 1962

Kritisch allerlei

De Zierikzeesche Nieuwsbode maakt melding van een debat in de gemeenteraad van Bruinisse, waaraan wij ontleenen:

„De heer Jumelet merkt verder op „tot zijn verwondering te hebben gezien, dat een gezin, behorend tot de Jehovahgetuigen, een woning heeft toegewezen gekregen in het nooddorp.” De heer Jumelet zegt, dat deze mensen niet dakloos waren en ziet deze vestiging als „het begin van een cellenbouwerij.” In dit verband richt spreker verwijten tot de beide S.G.P.-wethouders. De beide wethouders echter, de heren Kik en Van Gilst, menen dat art. 36 van de Ned. Geloofsbelijdenis nog geen reden geeft mensen een woning te weigeren.”

Het moet prettig wonen zijn in Bruinisse, als men niet toevallig een geestverwant van de heer Jumelet is! Op grond waarvan overigens zelfs de wethouders de mogelijkheid van vestiging toetsen aan een geloofsbelijdenis, is ons niet duidelijk. In dit geval pakte het gelukkig voor de betrokkenen gunstig uit, maar als er toevallig wat anders in die geloofsbelijdenis had gestaan, hadden blijkbaar ook de wethouders er geen been in gezien andersdenkenden de toegang tot het dorp eenvoudig te weigeren. Want van het grondwettelijke recht op vrijheid van godsdienst heeft men in Bruinisse nog nooit gehoord.

Blanken zullen de slaven van kleurlingen moeten worden, aldus de opvattingen van een merkwaardige godsdienstige sekte op Jamaica, die door Percival Howell wordt geleid en nagenoeg 60.000 volgelingen heeft, die de negus van Ethiopië als god vereren. In De Volkskrant lezen wij over die sekte o.a. het volgende:

„Volgens Howell is het christendom, zoals het door de blanken wordt gepredikt, onzin. De Engelsen – en voor Howell en Ras Tafari (zoals Haile Selassie heette, voordat hij tot keizer van Ethiopië werd gekroond) zijn alle blanken Engels, zoals alle kleurlingen Ethiopiërs zijn – hebben van God een geest gemaakt, omdat ze wel weten, dat het bestaan ervan niet kan worden bewezen. Zo beloven zij ook de kleurling het hemelse geluk, maar pas na zijn dood, omdat zij wel weten, dat de doden niet terugkomen om te vertellen of het waar is of niet. De hele christelijke godsdienst, zei Howell, is maar een poets, die de kleurlingen door de blanken wordt gebakken. Daarom vertelde hij de waarheid. Alle kleurlingen, zo verkondigde Howell, zijn reïncarnaties van de Israëlieten, Gods uitverkoren volk. Zij werden als slaven naar West-Indië gevoerd, omdat zij hadden gezondigd. Kleurlingen zijn superieur aan de blanken, in ieder opzicht. Zij zullen zich weldra wreken op de blanken om de wreedheden van de

slavernij en dan zullen zij de blanken dwingen hen te dienen. God is geen geest. Haile Selassie, de Koning der Koningen en Leeuw van Juda, is God door reïncarnatie. Ethiopië, Selassies land, is de hemel en Jamaica en de toestand zoals ze hier is, zijn een hopeloze hel. En Haile Selassie zal spoedig maatregelen treffen voor de kleurlingen om hen te laten terugkeren naar hun vaderland, Ethiopië. Het mag dan vreemd lijken, maar de Ras Tafari's staven al deze beweringen met teksten uit de bijbel, waaraan zij zelf een uitleg geven.”

Dat laatste nu verbaast ons niet zozeer, want wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken, dat met de bijbel zo ongeveer alles te „bewijzen” is. Daar kunnen wij Hollanders trouwens merkwaardige staaltjes van meedelen, als de Tafari's er behoefte aan mochten hebben. Het blijft overigens een merkwaardige sekte en voor ons een bewijs te meer hoe vaak godsdienstige opvattingen sterk discriminerend kunnen werken ten opzichte van andere groeperingen. Ook hier vinden we „uitverkorenen” (wat merkwaardigerwijs altijd de aanhangers zelf zijn), die een op zijn minst wat vertekend beeld van het christendom ophangen. Dat beeld moge echter een teken aan de wand zijn voor de christenen die op een zodanige wijze opgetreden zijn dat het kon ontstaan...

In „Buiten de perken”, een (betrekkelijk) nieuw blad, waarin overigens nog wel lezenswaardiger artikelen te lezen staan dan het volgende berichtje, lezen wij het volgende „Pennegrafië”:

„In Het Parool van 11 mei 1962 besprak prof. dr. J. Pen het boek „Grote macht in een klein land”, van F. Baruch en anderen. Prof. Pen acht dit boek een onwetenschappelijk communistisch propagandawerk. Hij vond het echter nodig als volgt te eindigen: „De naam van de schrijver klinkt als het Friese woord voor varken. Ik wil er geen argument van maken, doch ben niet geheel zeker dat Baruch zelf deze kans voorbij zou laten gaan als het om een politieke tegenstander zou gaan.”

Heeft de hooggeleerde zich nu echt niet verlaagd tot een grapje ten koste van de naam van een ander? Zijn eigen naam is het begin van pennelikker en Pennewip. Wij willen daar geen argument van maken. Doch wij zijn er niet geheel zeker van dat Pen zelf de kans voorbij zou laten gaan om, als het om een politieke tegenstander ging, er op te wijzen dat hij er geen argument van wil maken, maar dat die tegenstander als het om diens politieke tegenstanders zou gaan... enz. enz.”

Ook naar onze mening is de hooggeleerde hier wel even uitgedegen...

De ongelukkige situatie op Nieuw-Guinea, die in enige plaatsen tot evacuatie van Nederlandse vrouwen en kinderen heeft geleid, zou volgens een bericht in De Volkskrant ook minder frisse reacties ten gevolge hebben gehad.

„In bepaalde kringen in Nieuw-Guinea heeft men kritiek uitgeoefend op de rol van de zending aan de zuidkust. Reeds maanden geleden zouden zendelingen de Nederlandse bevolking hebben geadviseerd dat 't beter was te vertrekken. De zending zou volgens deze kringen met dit advies niet uitsluitend het welzijn van de burgers op het oog hebben gehad, maar ook een politiek inzicht nastreven in overeenstemming met het standpunt van de zendingsraad in Oegstgeest.”

Het berichtje is met vele „zou's” omgeven, maar er blijft de mogelijkheid dat het waar is. In dat geval lijkt het ons toch wel gewenst die volijverige zieltjeswinners, die er niet voor terugdeinzen hun eigen landgenoten een rad voor ogen te draaien, ter verantwoording te roepen. Wie doet dat eigenlijk? Maar wij hebben over dit bericht sindsdien nooit meer iets gehoord of gelezen, ook niet in De Volkskrant. Er is dus ook een mogelijkheid dat er niets van waar is. In dat geval zou dat van De Volkskrant een bijzonder kwalijk soort laster zijn, maar eerlijk gezegd zien we daar dat ochtendblad dat we vaak met zoveel genoeg lezen, niet voor aan.

De hervatting van de kernbomproeven door de Verenigde Staten heeft onze politieke partijen geen aanleiding gegeven tot twee minuten stilte, omdat Amerikaanse proeven teneinde een voorsprong te vergroten natuurlijk heel iets anders zijn dan Russische proeven om een achterstand in te halen. Wij zien het verschil niet zo duidelijk, bang als we alleen maar zijn voor de gevolgen van proefnemingen met deze verschrikkelijke wapens, gevolgen die geleerden bij herhaling verklaren nog niet te kunnen overzien. Wij hebben dan ook sympathie voor demonstranten tegen

die proefnemingen, of ze nu door Oost of door West worden gehouden, al is het resultaat van hun demonstraties dan ook gering. Hoe gering, bewees ons een stukje uit Het Parool, waarin staat dat de Canadees Lester B. Pearson, na terugkeer van een bezoek aan president Kennedy, „een verhaaltje vertelde over Caroline Kennedy en enkele lieden die voor het Witte Huis met borden tegen de hervatting van de kernbomproeven demonstreerden. De dochter van de president zag deze demonstranten langs het Witte Huis heen en weer lopen, en vroeg haar moeder: „Mammie, wat heeft pappie nou weer verkeerd gedaan?”

Wij mogen niet aannemen, dat E. P. de Lestapis, S.J., een beetje in de olie was, toen hij in BP Review, een populair-wetenschappelijk tijdschrift van een grote petroleumaatschappij, een artikel wijdde aan „sociogenese en demografische uitdaging” en daarin in dweperige stijl van leer trok tegen geboortenbeperking. Het is uiteraard zijn goed recht te menen, dat dit „bedrog” door niemand aangeraden mag worden, „zelfs al was er de redding van de wereld mee gemoeid”, maar of de aankondiging van de redactie: „Pater de Lestapis ziet het probleem van de geboortencontrole in zijn juiste verhouding...” nu wel getuigt van wijze commerciële neutraliteit, die men bij een B.P.-blad zou mogen verwachten, wagen wij te betwijfelen.

METTERDAAD, het tijdschrift van de Belgische vereniging voor seksuele voorlichting, de pendant van de N.V.S.H. bij onze zuiderburen, sluit bij dit berichtje aan:

„Belangrijker dan de redding van de wereld is klaarblijkelijk ook de kinderloosheid der kloosterzusters, die anti-konceptionele produkten mogen innemen wanneer gevaar voor verkrachting dreigt. Aldus drie vooraanstaande geestelijken in het theologisch tijdschrift „Studi Cattolici”.

Waar je je als theoloog toch niet al mee bezig moet houden...

Nacht-stilte

Stil, wees stil: op zilveren voeten
Schrijdt de stilte door den nacht,
Stilte die der goden groeten
Overbrengt naar lage wacht...
Wat niet ziel tot ziel kon spreken
Door der dagen ijel gegons,
Spreekt uit overluchtsche streken,
Klaar als ster in licht zou breken,
Zonder smet van taal of teeken
God in elk van ons.

(Uit: P. C. Boutens: Vergeten liedjes; Van Dishoeck, Bussum 1946)

Landdag van Socrates

(over het humanistisch congres van Oslo)

De zeer goed bezochte landdag van Socrates, geheel gewijd aan de beide onderwerpen die op het internationale humanistische congres te Oslo behandeld zullen worden, werd op 13 mei op geestige wijze geopend door prof. Van der Wal. De eerste spreker, dr. Prins, besprak het door prof. Sibnarayan Ray uitgebrachte preadvies: *Naar een rijpe persoonlijkheid*.

Allereerst wees spreker er op dat deze titel z.i. ongelukkig gekozen was, immers wat is een rijp mens? Spreker zag af van het geven van een definitie, doch stelde dat, wanneer dit een ideaalbeeld is en dus een einddoel inhoudt, het een statisch beeld is van wat dynamisch moet zijn: het leven van de mens. Reeds Lessing sprak uit dat niet het de waarheid bezitten, doch het altijd weer naar waarheid zoeken de mens tot mens maakt. Ray spreekt in zijn preadvies over „richting”. Spreker ziet het waardebesef als richtingwijzer, een richtingwijzer die niet zo maar klaar ligt en in het dagelijks leven niet altijd even gemakkelijk te raadplegen is. Wij hebben hier te maken met het bewustwordingsproces, d.w.z. het zich bewust worden van levenswaarden, van eigen activiteit, van het ontdekken van eigen ontwikkelingsmogelijkheden. Deze laatste zullen afhankelijk zijn van tijd en omgeving, het waardebesef daarentegen is onafhankelijk van tijd en omgeving. De dynamische, zich bewust wordende mens leeft in de wereld, daadwerkelijk echter in *zijn* wereld. De wijze van omgaan met die wereld kan passief of actief zijn (Fromm) of wel volgens de definitie van Prins: reactief, d.w.z. bepaald door de buitenwereld, of initiatief-nemend, d.w.z. van de mens gaat zelfstandig een actie uit. Huxley noemt dit reflex tegenover creatief. Als wij reactief reageren gebruiken wij niet onze „vrije wil”. Als voorbeeld haalt spreker Fromm aan die in zijn zojuist verschenen boekje „Liefhebben” (uitgave Bijleveld, Utrecht 1962) over rijpe liefde zegt: liefde is een in de mens werkzame kracht, die niets te maken heeft met passie, omdat de mens in het laatste geval gedreven wordt en dus slaaf is. De verslaafde mens reageert reactief, ook al treedt hij door zijn passie gedreven actief op. De mediterende mens kan in zijn stoel gezeten, passief schijnen, doch is in wezen actief, dus initiatief-nemend.

Sprekende over de invloeden die rijpwording (niet als doel, doch als proces) verhinderen of bevorderen, wees spreker op de tegenstelling conformisme en non-conformisme, waarbij dit laatste niet gezien moet worden als „neen-zeggen” want dan wordt het weer conformisme. Hoe sterk het conformisme in onze tijd van non-conformisme nog werkt, toonde spreker aan met enige voorbeelden: De kwasi-ethische leuzen die het doen, zoals „we moeten vooruit”, de meningsvorming aan de handen van krantenkoppen, reclame enz. Het ons schikken naar dit conformisme, deze anoniem geworden dictator, betekent reagerend leven, dus niet: vrij handelen in een „vrije wereld”.

Hoe dan wel te handelen? Spr. gaf als voorbeeld de opvoeding van kinderen, laat ze zo veel als het maar mogelijk is zelf initiatieven ontplooien, tracht, als ze ouder zijn, niet het stempel van eigen levenspatroon op hen te drukken, m.a.w. laat ze *hun* gang gaan binnen de orde en regelmaat die er *moeten* zijn. Laat ze hun eigen weg gaan, al strookt die niet met wat wij ons gedacht hebben. Ten opzichte van volwassenen onmaskere men, aldus spreker, de verborgen verleiders: ruk het masker af van schijn-leuzen, van reclame en andere middelen die de anonieme dictator gebruikt. Werkelijke samenwerking tussen volwassenen berust op de ontplooiingsmogelijkheid van ieder. Dit kunnen

wij stimuleren door ieder de plaats te geven (gunnen) waar hij initiatief *kan* ontplooien. Het doelmatigheidsstreven in het arbeidsproces maakt dit vaak moeilijk, zo niet onmogelijk en daarvoor blijft dan slechts de vrije tijd beschikbaar. Aan de besteding van de vrije tijd, zoals die meestal ligt, kunnen we constateren dat initiatief nemen geleerd moet worden.

Nadat spreker nog enkele punten had opgesomd die voor dit onderwerp van belang zijn, doch waarover hij wegens tijdgebrek niet kon uitweiden, zoals de verdeeldheid van het Nederlandse volk, het gemak waarmee we onze medemens in een vakje plaatsen, het gebrek aan het verfrissende contact met de natuur voor de stedeling en de schaduwzijde van het stijgende welvaartspeil, besloot hij: als humanisten kunnen wij kernen vormen van waaruit de wereld „besmet” kan worden. Hierbij neemt de geestelijke vorming een belangrijke plaats in. Met de woorden van dr. Van Praag: „wij proberen de mensen te leren zich zelf te helpen”. Het gaat er tenslotte om dat ieder mens de mogelijkheid heeft tot eigen creativiteit.

In de op de inleiding volgende discussie werden verschillende punten nader uitgewerkt en kwam o.a. de invloed van de internationale politiek ter sprake, dit wat een deel van de jeugd betreft leidt tot vulling van het leven op een zinloze manier. Dr. Prins wijst hierbij op het positieve dat zit in het niet willen staan aan de kant van de slachtoffers, ook al lijkt alles zinloos (Camus). De menselijke solidariteit, het waardevolle dat eenzijdig gerichte mensen (kunstenaars, sportmensen enz.) kunnen bijdragen in de menselijke samenleving werden ter discussie gebracht evenals onze houding tegenover hen die zich volkomen machteloos voelen. Spr. achtte het stellen van een ideaalbeeld verkeerd, zelfs misdadig wanneer de vervulling van dat ideaalbeeld onbereikbaar is. Ideaalbeelden werken ontmoedigend. Solidariteit? Ja, maar dan op voet van gelijkheid: de ander moet van uit eigen tekort mogen handelen.

De vraag of er wel een andere weg is dan de filosofie en speciaal de existentie-filosofie om tot bewustwording te komen beantwoordde dr. Prins met de opmerking dat veel mensen dat blijkbaar anders doen. Spr. meent op iedere vraag naar een *enige* weg ontkennend te moeten antwoorden. Als slot van een korte discussie over verborgen verleiders merkte spr. op dat het gaat om het wegnemen van belemmeringen die creatief leven in de weg staan. Het scheppen van een behoefte aan franje heeft hier niets mee te maken.

Drs. Thoenes besprak het tweede onderwerp, dat in Oslo ter tafel zal komen, namelijk: *Vrijheid in een georganiseerde wereld*.

Aan de hand van een geïmproviseerde hagepreek uit 1571 en een terugblik daarop in het jaar 1621 door de hageprediker, wijst spr. er op dat de *ervaring* van vrijheid zeer subjectief is en in beginsel neerkomt op: kunnen doen wat ik wil. De vraag die rijst is: zijn vrijheid en organisatie tegenstellingen? Het is zonder meer duidelijk dat de organisatorische tentakels van de moderne wereld onze individuele vrijheid belagen. Spreker stelde dat vrijheid de ervaring van een toestand is die door verschillende mensen tegengesteld ervaren kan worden. Als voorbeelden noemde hij o.a. de vestigingswetten, de leerplichtwet enz. Organiseren behoeft geen beperking van vrijheid te zijn, we stichten immers een organisatie vaak om een bepaalde vrijheid te krijgen en gaan haar later pas als vrijheidsbeperking voelen, namelijk wanneer de doeleinden in de praktijk veranderen en we het er niet meer eens mee kunnen zijn.

Het ligt dus blijkbaar aan de vorm, aan de geaardheid van de organisatie. De organisatie die onze samenleving is, vormt bij velen een gevoel van onbehagen, een gevoel dat volgens spr. te maken kan hebben met:

1. er ontstaan dingen die we niet nodig hebben;
2. de organisatie is willekeurig, de verre top organiseert, we zien niet in waarom;
3. de verandering in de organisatie ervaart men als vrijheidsbeperking;
4. de organisator trekt zich zelf niets aan van de door hem gestichte organisatie.

Zijn, met geestige voorbeelden doorspekt betoog samenvattend, stelde spreker: onvrijheid is zitten in de verkeerde organisatie, de doeleinden zijn niet (meer) de onze. Organisatie is nu geworden tot moeten.

Als therapieën noemt spreker:

1. uit de organisatie lopen, geen binding meer willen. Vrijheid is hier „onafhankelijkheid”. Het is de vraag wat deze vrijheid inhoudt: vrije boer (Staphorst!), vrije kunstenaar, enz.;
2. nieuwe secte stichten (sectarisme genoemd door de achterblijvers). Het stichten van een nieuwe secte kan betekenen een overwinning van idealisme op machtsbesef. Toch is sectarisme niet altijd zinnig, het moet niet worden tot charlatannerie;
3. gezagsstructuur democratiseren. Iedereen moet kunnen mee beslissen. De vraag rijst dan welk gewicht moet worden gelegd aan de stem van bv. de tijdelijke typiste en de procehouder die al veertig jaar in het bedrijf zit, enz. In de bedrijfsorganisatie zouden bv. ook ontslag en bevordering gedemocratiseerd moeten worden. Hieruit blijkt dat democratisch handelen geleerd zal moeten worden, een weg hiertoe is bij de opvoeding van het kind al beginnen met het kind keuzemogelijkheden te geven.
4. democratisering van de democratie, d.w.z. het vertrouwen in de democratie herstellen door werkelijke democratie. Politiek is vaak schijnkeuzen geven, toch is politieke keuze mogelijk bv. in plan-economische aspecten.

Conclusie: het inlassen van keuze-mogelijkheid is nodig, we moeten onze kinderen al leren te kiezen. Vrijheid is niet infantiele „onafhankelijkheid” à la Robinson. Onze organisaties moeten weer hanteerbaar worden, de politiek moet onze werkelijke problemen bevatten. Aldus besloot spreker, erop wijzende dat ook dit weer een hagepreek was, nu geldend voor dit jaar en deze tijd: „op naar onze vrijheid!”

Na mede namens de vergadering beide sprekers bedankt te hebben voor hun heldere inleidingen, sloot prof. Van der Wal deze vruchtbare landdag.

C. Zom

Mens en Wereld

verschijnt om de veertien dagen

Hoofdredacteur: P. W. van der Vliet

Redactieraad: Mr. H. Singer-Dekker, dr. H. Bongers, prof. dr. J. C. Brandt-Corstius, R. de la Rie, mr. dr. H. J. Roethof, H. A. Scheltes, J. van Straten

Redactiesecretaris: H. P. Danz, Schieweg 87c, Rotterdam 4, telefoon 80641

Administratie, abonnementen en advertenties: Oudegracht 152, Utrecht, telefoon 1 01 63; postgiro 304960 t.n.v. Humanistisch Verbond, Utrecht

Advertentietarieven op aanvraag
Kleine advertenties f 0,20 per woord

Abonnementsprijs voor leden van humanistische organisaties f 5,— per jaar, voor niet-leden f 7,50, buitenland f 8,—; losse nummers f 0,30.

Op weg naar geestelijke rijpheid (slot)

Pre-advies voor het derde congres van de IHEU te Oslo

7. Laat ons eerst de emotionele situatie beschouwen. Mogelijk zal hier worden aangenomen dat de gevoelens voortkomend uit systematische ontkenning of onderdrukking van de fundamentele behoeften (b.v. veiligheid, sexualiteit, geluk en harmonie, vrijheid, zelfverwerkelijking enz.) slechts een verwrongen of abnormale persoonlijkheid kunnen voortbrengen. Voor de geleidelijke rijping van zijn geest moet een persoonlijkheid emoties ondergaan die voortgebracht worden door liefde, vriendschap en menselijke solidariteit, door verstandelijk onderzoek en scheppend streven, door het beschouwen van het mooie en verhevene, door handelen uit vrije keus en persoonlijke verantwoordelijkheid, door vrijwillige samenwerking en doeltreffende deelname aan het gemeenschapsleven, kortweg, door toenemende verwezenlijking in zijn eigen leven van de veelzijdige aspecten van het menszijn. Een sociocultureel milieu, dat het voor de gewone mens mogelijk maakt om deze gevoelens te ondergaan, draagt in belangrijke mate bij tot de ontwikkeling van de volwassen persoonlijkheid.

8. Neem bijvoorbeeld het gezinsleven. In de moderne wereld vinden we als het ene uiterste, familielevens waar het kind wordt verhinderd om geestelijk tot een volwassene uit te groeien, door het allesomvattende en onbetwistbare gezag van de ouders, waar vrouwen zowel lichamelijk als geestelijk lijden door achtereenvolgende geboorten en waar mannen met enig initiatief en geweten gebroken worden onder een aantal loodzwaar drukkende verplichtingen. Dit is min of meer het beeld in Azië, Afrika en India. Liefde en trouw kunnen hier gevonden worden, maar bijna geen ruimte voor gelijke rechten, zelfverwerkelijking of verkenning op zedelijk en geestelijk gebied.

Het andere uiterste is het typische gezinsleven zoals het ontstaat onder invloed van intensieve industrialisatie en urbanisatie. Waar kinderen hun ouders nauwelijks kennen en dus dikwijls door gebrek aan emotionele bevrediging tot misdaden worden gedreven. Waar het gezinsleven al te gemakkelijk uiteenvalt door zelfzucht, en de vreugde van intimiteit een aan flarden gescheurde legende is. Waar oude mannen en vrouwen niet zelden baby-zitten of een spelletje patience spelen, zich vergeefs weren tegen het schrikbeeld van de eenzaamheid, de aftakeling en de naderende dood.

Blijkbaar levert geen van beide typen het juiste klimaat voor geestelijke rijping aangezien het eerste type eindigt in zelfopoffering en het tweede voert tot een neurotische persoonlijkheid. Beide vereisen her-oriëntatie. Het ideale gezin moet liefde en vrijheid met elkaar verzoenen, de biologische verhoudingen bezielen met gevoelens van echt partnerschap. De levenspartners moeten elkaars persoonlijkheid respecteren en meeleven met elkanders geluk en geestelijke groei. Zulk een wisselwerking tussen man en vrouw, ouders en kinderen, is een essentiële voorwaarde voor geestelijke rijpheid. Het kweken hiervan is een belangrijke taak van het humanisme.

9. Wij zullen ons nu bezighouden met het dieper en uitgebreider vraagstuk van de sociale organisatie.

Geestelijke rijpheid is nauwelijks denkbaar in een geïsoleerde gemeenschap, aangezien deze weinig gelegenheid biedt voor de persoonlijke

keuze. Van de vele sociale factoren welke bijdragen tot de geestelijke ontplooiing van de mens zou het volgende speciale aandacht verdienen:

a. vrij verkeer tussen gemeenschappen (d.i. vrije uitwisseling van ideeën en idealen, materialen en uitvindingen, arbeidskrachten en goederen, welke het begrip van het individu en de mogelijkheid van keuze zouden verruimen);

b. veiligheid (waarborg tegen agressie) en betrekkelijk evenwicht, zodat twee dreigingen van georganiseerde dwang enerzijds en wanorde anderzijds grotendeels worden uitgeschakeld, en de energie van man en vrouw gewijd kan worden aan opbouwend werk;

c. de mogelijkheid openen voor elk volwassen individu, zijn medewerking te geven aan het openbare leven (wat niet louter betekent het formele recht om te stemmen, maar ook een zekere mate van sociale en economische gelijkheid, en het laten functioneren van echt democratische instellingen);

d. werkelijke vrije tijd voor ieder, gepaard aan economische veiligheid en een redelijke levensstandaard, en gelegenheid om deze vrije tijd te benutten voor bezinning en zelfontplooiing. In de meeste moderne gemeenschappen schitteren deze voorwaarden helaas nog door afwezigheid, of doordat de ontplooiing van deze gemeenschappen honderden jaren ten achter is gebleven, of doordat zij onlangs onder communistische of andere vormen van tyrannie zijn komen te staan. Maar zelfs in die politiek-liberaal en economisch ontwikkelde gemeenschappen, waar deze voorwaarden tenminste gedeeltelijk verwezenlijkt zijn, worden zij nog voortdurend geremd en beknot door te veel verstarde machten en invloeden van tegengesteld karakter. Nationale belangen en sentimenten staan vrij verkeer en wereldburgerschap in de weg; een internationale koude oorlog staat veiligheid noch evenwicht toe. Centralisatie van gezag en functies (door regeringen, trusts en syndicaten, politieke partijen, vakverenigingsleiders enz.), leiden tot een parodie op de medezeggenschap. Vrije tijd, waar ook beschikbaar, wordt zonder scrupules geëxploiteerd door leveranciers van gemechaniseerde en gestandaardiseerde oppervlakkige genoegens. Democratische gemeenschappen echter erkennen tenminste het belang van gezonde samenleving. De taak der humanisten is om deze erkenning op te bouwen, teneinde praktisch gestalte te geven aan de waardevolle resultaten van dit inzicht.

10. Dit brengt ons tot een beschouwing van de culturele factoren. Hoewel verbeterde materiële voorwaarden en vrije sociale instellingen essentieel zijn, zijn ze zonder het geschikte culturele klimaat op zichzelf niet genoeg voor de groei van de menselijke persoonlijkheid.

De materiële en sociale factoren hebben hun bestaan en betekenis te danken aan de geestelijke prestaties en aspiraties van de gemeenschap. Om slechts één voorbeeld te geven: politieke decentralisatie welke essentieel is om echte democratie te vestigen, kan in feite helpen om onbeduidende dorpstyrannieën te versterken in landen waar de landelijke bevolking in het geheel niet bekend is met liberale waarden of levenswijzen. In het algemeen gespro-

ken, vereist geestelijke rijpheid een cultuur die de mensen bezielt met verlangen naar creativiteit. Dit kan voortgebracht worden door enkelen, maar het moet niet het privilege zijn van een groep, ten eerste omdat zulk een beperking het universele karakter van de creativiteit zou schaden, ten tweede omdat het dan een gesloten cultuur zou worden niet in staat tot groei, ten derde omdat de grondslagen onbetrouwbaar zouden blijven zolang de meerderheid in de instandhouding en ontwikkeling van die cultuur geen aandeel zou hebben.

11. De laatste waarneming heeft in het bijzonder betrekking op onze tijd, waarin als gevolg van de buitengewone ontwikkeling van de transport- en communicatiemiddelen de wereld te klein is geworden voor elke gemeenschap om in afzondering te leven. Nu is voor het eerst in de wereldgeschiedenis voor iedere man en vrouw over de gehele wereld de mogelijkheid geopend om deel te nemen aan het streven naar een voller leven, dank zij de moderne produktiemiddelen en -methoden. De geest van universalisme en gelijkgerechtigheid is echter nog veel te zwak om een juist gebruik te maken van deze ontwikkeling en mogelijkheden. De versterking van die geest is heden ten dage mogelijk de belangrijkste culturele voorwaarde tot geestelijke rijpheid in een onvolwassen wereld.

door Sibnarayan Ray
(Bombay University)

In wat concretere bewoording: diegenen die waarde hechten aan geestelijke rijpheid, moeten zich in de eerste plaats vrij maken van alle sporen van rassendiscriminatie, nationalistische arrogantie en hiërarchische pretenties. In de tweede plaats moeten ze een grote en aanhoudende poging doen om alle vormen van onrechtvaardige discriminatie, welke hun eigen gemeenschappen van het verleden hebben geerfd, te verwijderen (tegen negers in Amerika, tegen Aziaten in Australië, tegen Joden in Europa, Azië enz.); en om de onlangs ontwaakte volkeren van Azië, Afrika en Zuid-Amerika te helpen in hun, voor het ogenblik vrij verwarrend, streven naar een voller leven in echte vrijheid.

12. Wat in het voorgaande werd gezegd zal een algeheel idee moeten geven van de essentiële inhoud van humanisme als levenswijze. Van de aard van de humanistische beweging, zijn voornaamste verplichtingen en activiteiten.

Humanisme is niet alleen beschouwend, het is ook praktisch gericht. Het streeft naar een combinatie van begrip en creativiteit, persoonlijke integriteit en vrijwillige samenwerking, persoonlijke ontplooiing en sociale gerechtigheid. Het karakter van de humanistische beweging leeft uit de erkenning dat zijn leden verantwoordelijke individuen zijn, die bijeen worden gebracht door een gemeenschappelijk pogen naar wederzijds begrip en niet door enig uiterlijk gezag of opgelegde discipline. Humanistische organisaties dienen daarom federaal, pluralistisch en zoveel mogelijk gedecentraliseerd te zijn.

13. Wat betreft de voornaamste verplichtingen en activiteiten van de beweging, deze vallen uiteen in twee categorieën.

In het persoonlijke vlak moet iedere humanist zich binden aan de opdracht om te leven en zich te ontwikkelen als mens in zijn gezinsleven en in zijn verhouding tot zijn medemens, in zijn werk en andere activiteiten. Op het terrein van het gezamenlijk pogen zou de inhoud van elk programma bepaald moeten worden door enerzijds de doelstellingen van het humanisme, anderzijds door de beschikbare materiële en menselijke hulpbronnen, en op de

(slot op pagina 5)

Stijlmijmerij

Tja, waarom spelen we niet? Dat was het onderwerp van een vorige mijmerij en ik wil er graag nog even op door gaan. Het spelen – en dat bedoel ik dan in de meest uitgebreide zin van het woord – ligt ons Nederlanders niet zo erg. Althans die van boven de Moerdijk niet. De beneden-Moerdijkers en speciaal de „sabra's" van Brabant en Limburg (dus geen import) willen nog wel eens zo maar vrolijk zijn, maar de noorderlingen zijn altijd bang een figuur te slaan.

Laten we het eens over het zingen hebben. Ook een vorm van spel en wel een die zowel individueel als gezamenlijk beoefend kan worden. Maar als er eens een vrolijkheid in zich zelf op straat loopt te neuriën of te zingen, dan wordt hij door iedereen nagekeken. En gemeenschappelijk zingen doe je alleen maar in de kerk of op de verplichte zangles van lagere school of ulo.

Misschien zijn deze twee factoren, het gedwongen zingen op school en het achter het orgel aanzeulen in de kerk, wel de hoofdoorzaken van onze afkeer van het samen zingen. Begrijpelijk, want iets waartoe je gedwongen wordt wekt weerstand en het zeurderige gegalm dat vroeger in de kerken voor zingen doorging (gelukkig is er op dit gebied al veel verbeterd) heeft ons afkerig gemaakt van de samenzang. Waar nog bij komt, dat de bombastische heldenzangen uit onze schooltijd ons niet meer aanspreken en wij in de inhoud van de kerkelijke liederen niet kunnen geloven.

Moeten we daarom dan maar helemaal niet zingen? Moeten we daarom een van de mooiste spelelementen ongebruikt laten? Een der mooiste en tevens een der eenvoudigste. Geen ingewikkelde spelregels, geen dure spelmateriaal, geen speciale spellokalen. Niets van dat alles, want zingen kunnen we overal, binnen en buiten, 's morgens en 's avonds, alleen of met elkaar.

(slot van pagina 4)

meest dwingende noden van betrokken gemeenschappen.

Ontplooiing van humanistische ideeën zouden in ieder geval voorrang moeten hebben, bij publikaties, in studiegroepen, lezingen en conferenties, radio, televisie enz. De internationale humanistische organisatie kan zelf of in samenwerking met nationale of internationale instellingen zoals UNESCO, FAO, ILO, PEN, ICFTU, enz. specifieke projecten ter hand nemen. Ten eerste tot bevordering van een betere verstandhouding tussen de volkeren, rassen en godsdienstige groeperingen. Ten tweede om de Charter of Human Rights te populariseren en om een doeltreffende internationale openbare mening op te bouwen. Ten derde om bestaande humanistische groepen in de onderontwikkelde landen met geld en materiaal te helpen. Ten vierde om scholen en opleidingsinstituten te stichten of te steunen bij de opvoeding in humanistische zin in die gebieden waar nog geen humanistische organisaties bestaan. De nationale humanistische bewegingen op hun beurt kunnen zich wijden aan verschillende opbouwende activiteiten, alleen of in samenwerking met anderen. Door de opbouw van de juiste democratische instellingen zodat de bevolking belangstelling zal krijgen voor gemeenschapsbelangen. Door het verbeteren van opvoedkundige methoden en leerplannen en door het stichten van goede onderwijsinstellingen. Door het stimuleren van de verscheidenheid in de eigen cultuur en kennis van andere cultuurpatronen.

Door al deze activiteiten, zelfs al door een deel ervan, zou de humanistische beweging wezenlijk bijdragen tot het bereiken van geestelijke volwassenheid in een onvolwassen wereld.

No. 11 - 16 juni 1962

Blindheid in Afrika...

Het Verbond beschikt over een uitstekend zangkoor, Vox Humana uit Amsterdam. Nog een stuk of wat van die koren zouden best emplooi kunnen vinden in het Verbond. Maar daar wil ik het nu niet over hebben. Want met alle waardering voor Vox, het blijft zingen met enkelen, terwijl ik er juist naar toe wil dat we allemaal gaan zingen. De ene keer zo maar voor de gezelligheid als we eens geen problemen aan het hoofd willen hebben, een andere keer als een bepaalde stemming dat vraagt, bij een herdenking, een huwelijk, een crematie. Maar ook als we willen getuigen van onze idee. Spotters zullen hier wel neusoptrekkend smalen van humanistische psalmen en zich afvragen wanneer het harmonium in onze bijeenkomsten verschijnt. Wees gerust, wie niet wil zingen zal niet uitgeworpen worden. Maar uit verschillende gemeenschappen heeft ons toch al het verzoek bereikt om eens wat liederen op te geven die voor ons geschikt zijn. En wel speciaal van de laatste door mij genoemde soort, die waar we ons humanisme in kunnen uitzingen. Maar tot mijn spijt moest het antwoord luiden: die zijn er

(nog) niet. O ja, er zijn wel liederen, die met een beetje goede wil en wat begrip door ons te zingen zouden zijn, maar eigen liederen, speciaal voor ons gemaakt, dat is toch wel iets anders. En die worden juist gevraagd.

Als onze dichtende en schrijvende leden er nu eens voor gingen zitten om in een kort en krachtig gedicht het een of andere facet van het humanisme te belichten en komponisten in onze kring schreven daar een passende en pakkende melodie voor en Vox Humana zou de oogst eens doornemen en beproeven en een commissie van deskundigen zou wikkend en wegend tot een keuze komen en in de uitzending Het woord van de week, zou zo nu en dan een uitverkoren lied ten gehore worden gebracht en...

Zo gaat het nu als je aan het mijmeren bent. Van het een komt het ander. Maar toch, waarom zou dit alleen gemijmer moeten blijven? Wie levert het eerste gedicht en wie neemt de toonzetting voor zijn rekening? Vox Humana studeert het wel in en brengt het ten gehore.

Styliet

WHO-dag 1962 10.000.000 blinden

De Wereldgezondheidsorganisatie vroeg op de WHO-dag 1962 aandacht voor het oog. De wereld telt meer dan tien miljoen blinden. Blindheid is meestal het gevolg van ongelukken die vermeden hadden kunnen worden en van infectie-ziekten die voorkomen hadden kunnen worden. Waar de hygiëne het slechtst is en de menselijke weerstand het geringst, daar is de blindheid onder de bevolking het grootst: in de ontwikkelingslanden leven acht van de tien miljoen blinden. Juist in deze arme landen is men het slechtst ingesteld op revalidatie van de blinden; een blinde is daar bijna altijd een bedelaar.

Indien volksgezondheid en hygiëne daar even hoog zouden zijn als in de rijke landen zou de wereld vijf à zes miljoen blinden minder tellen. De kennis is voorhanden – kapitaal en deskundigen zijn nog steeds te schaars.

De wereld telt tien miljoen blinden... maar het aantal mensen dat bijna blind is en niet meer in staat is te werken is oneindig veel groter. Ongeveer een zesde van de wereldbevolking lijdt aan trachoma, de belangrijkste tot blindheid leidende ziekte.

Onder dit angstwekkend grote aantal trachomalijsers komen zeer veel kinderen voor. In vele Noordafrikaanse landen krijgt meer dan negentig procent van de bevolking trachoma tijdens het eerste levensjaar.

In grote delen van India lijden vier van de tien kinderen beneden twee jaar aan trachoma. Acht van de tien kinderen lijden bovendien nog aan bacteriële conjunctivitis.

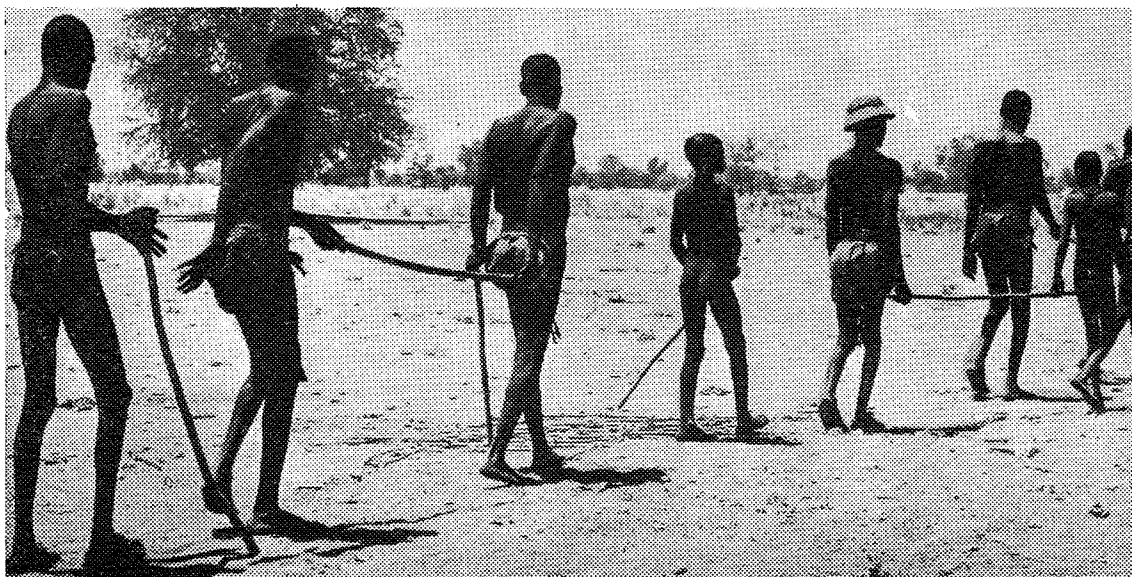
Een derde belangrijke blindheidverwekkende ziekte is onchocerciasis of „rivier-blindheid" welke in grote delen van centraal-Afrika en midden-Afrika voorkomt. De ziekte wordt overgebracht door een kleine worm die door een

bepaald soort vlieg bij de mens komt. De vlieg leeft in de buurt van stromend water – meestal dus in de buurt van menselijke woonplaatsen. In sommige dorpen zijn alle volwassenen blind. In deze dorpen zijn kinderen een kostbaar bezit want zij kunnen hun ouders leiden – tot zij zelf blind worden.

Gebrek aan hygiëne

Bijna al deze gevallen van blindheid zijn het gevolg van slechte volksgezondheid en hygiëne. Het zijn dan ook vooral deze gevallen die verholpen kunnen worden, waardoor het aantal blinden in de wereld met meer dan vijftig procent zou kunnen verminderen.

Er wordt reeds veel aan de bestrijding van blindheid gedaan. Sinds 1952 houden de WHO en de UNICEF zich bezig met de strijd tegen trachoma. Tot en met 1961 waren acht miljoen mensen in Marokko, Zuid-Slavië en Turkije onderzocht op trachoma. De helft van dit aantal bleek aan trachoma te lijden en ontving een behandeling. De gevolgen van de behandeling zijn bijzonder gunstig, maar heel vaak zijn de resultaten van tijdelijke aard. Een oogspecialist van een der WHO-teams heeft eens gezegd: We bestrijden de trachoma met aureomycine in de klinieken maar we zouden haar in de huizen met water en zeep moeten aanvallen. Een uitstekend advies – als er voldoende schoon water beschikbaar is, als de mensen rijk genoeg zijn om zeep te kopen, als zij de vliegen buiten de deur zouden kunnen houden, als zij zich niet allemaal met dezelfde lap zouden moeten afdrogen – als de levensstandaard maar hoger was. Het gevecht tegen de blindheid is een zwaar gevecht. Want in het grootste deel van de wereld zijn de armoede, de honger en het gebrek haar bondgenoten.

HET HUIDIGE MENSBEELD

De huidige mens is een efficiënte mens. Indien hij over een bepaald onderwerp gaat schrijven dan moet hij zich vanwege de omvang van het materiaal op efficiënte wijze op de hoogte stellen van hetgeen anderen reeds over hetzelfde onderwerp hebben gepubliceerd. Zulks om de fouten der voorgangers te vermijden en tevens om de zaak zo mogelijk vooruit te brengen. Wie heden gaat schrijven over het huidige mensbeeld heeft het in zekere zin gemakkelijk. Want er is in 1961 een publicatie verschenen van het Nederlands Gesprek Centrum, getiteld „Huidige mensbeschouwing”, die in het beknopt bestek van 24 bladzijden een zeer belangrijk stuk werk bevat.

De hoofdbelichting en de zijbelichtingen van de huidige mens in het genoemde rapport zijn voortreffelijk; de bewoordingen waarin een en ander gesteld is van een loffelijke eenvoud. In de veelzijdig samengestelde commissie van tien leden, die in 1957 in het leven werd geroepen en in 1961 haar rapport opleverde, fungeerde dr. J. P. van Praag als voorzitter. Het rapport is doordrenkt van existentialisme, hetgeen geen verbazing behoeft te wekken. Want kopstukken der Nederlandse existentiële filosofie als Delfgaauw, Van Peursen en Hans Redeker hadden zitting in de commissie. Het stemt wel tot vreugde dat de existentiële filosofie doordringt in de humanistische hoofden en dat een man als dr. J. P. van Praag de existentiële filosofische beschouwingen uit het rapport „in geest en hoofdzaak” heeft onderschreven.

Om het rapport zelf te citeren: „Ook wanneer men de existentiële filosofie niet in haar geheel aanvaardt, of wanneer men zich stelt tegenover bepaalde representanten daarvan, moet men constateren, dat zij van grote betekenis is voor het huidige denken en dus ook voor het huidige mensbeeld.” Een centrale stelling van het rapport luidt: „De mens is niet in zichzelf onveranderlijke substantie.”

Psychoanalyse en Daseinsanalyse

In ons artikel over Freud (Mens en Wereld 1962 no. 6) hebben wij er in het voetspoor van prof. dr. Medard Boss op gewezen hoe het staat met het mensbeeld in de psychoanalyse en dat we daar eigenlijk van twee mensbeelden zouden moeten spreken, die Boss in zijn werk „Psychoanalyse und Daseinsanalytik” uitvoerig beschrijft: het abstracte mensbeeld van de psychoanalytische theorie en het concrete mensbeeld zoals dit tot uitdrukking komt in de psychoanalytische praktijk. Jungs verhandeling over de archetypen ziet Medard Boss als een aanvulling op het theoretische mensbeeld van Freud, dat aan zware kritiek wordt onderworpen aangezien het steunt op theoretische voorstelling omtrent een psychisch apparaat, dat met libidineuze energie wordt aangedreven. Waarbij Boss het volgende stelt:

„Zo zien wij dan ook de empiricus Jung op precies dezelfde wijze als Freud zich verzetten tegen een adequate bezinning op de filosofische vooronderstellingen van zijn theoretische mensbeeld. Dit is tevens de reden waarom hij er zich steeds weer over verbaast, dat zijn voorstelling van het archetype bijwijlen niet wordt opgevat als een geheel vanzelfsprekend feit, dat zich onweerstaanbaar opdringt; ja, dat zelfs de mogelijkheid wordt overwogen of precies dezelfde verschijnselen, die hem de hypothese van het archetype aan de hand deden, niet op

grond van een nieuwe en meer aangepaste opvatting over het wezen van de mens kunnen begrepen worden zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gecompliceerde begripsconstructies”.

De genoemde „nieuwe en meer aangepaste opvatting over het wezen van de mens” is de Daseinsanalyse van Heidegger. In de Daseinsanalyse is de mens een licht uitstralend wezen, is het wezen van de mens de plaats waar het zijn tot schijnen kan komen. (Het begrip transcendentie wordt daarbij opgegeven.) Dat wij op verschillende wijzen in de wereld kunnen staan, heeft Jung doen stollen in een aantal archetypen, oerbeelden die van oudsher aanwezig zijn. Waarbij echter de vraag kan worden gesteld waarom wij altijd in dezelfde oude beddingen zouden moeten stromen. „De mens is niet in zichzelf onveranderlijke substantie.” Is het onmogelijk dat hij nieuwe zijsonthullingen tot stand brengt? Waarom zou de mens gebonden zijn aan oude archetypen? De mens is immers vrijheid.

Leven wij dan niet vanuit een diepe bron? Deze vraag stelde een psychiater uit de school van Jung in een discussie eens aan de existenciatist Flam, waarop deze antwoordde: Dat men een bron nodig heeft is een aantasting van de zelfstandigheid. De bron is het niets. De diepte ontstaat met de jaren. Zij is niet iets waar vandaan men komt, maar waarheen men gaat. De diepte is de verwezenlijking.

Nihilisme

Wij hebben in een vroeger artikel (Mens en Wereld 1961 no. 2) uiteengezet dat Nietzsche het leeglopen van de oude waarden met de term nihilisme heeft gestempeld en dat dit stempel steeds meer gangbaar is geworden voor de huidige tijd. Het nihilisme heeft historisch een versnelling en intensivering ondergaan toen het economisch proces gedreven ging worden door de getechniseerde industrie. De homo economicus (de economische mens) werd toen het gangbare type mens, die meer hechte aan geld en wat hij daarvoor kon kopen dan aan christelijke waarden en aan wissels op een transcendente wereld. „God is dood” en werd opgevolgd door de levensstandaard. Aan het maatschappelijk gedrag der mensen valt niet meer te constateren of zij wel of niet het christendom zijn toegedaan. Wij leven in feite momenteel in het nachtelijke tijdperk, waarin het utilitair materialisme tegelijk de grote drijfkracht is en de hoogste waarde. Zoals de aap klimt in de boom, zo klimt de huidige mens in de levensstandaard. Dat het nihilisme van deze situatie voorkomen zou kunnen worden is een naïeve veronderstelling.

Het nihilisme is een onvermijdelijke fase

waar we doorheen moeten, persoonlijk en als gehele mensheid. Er blijken mogelijkheden te zijn om het nulpunt van het nihilisme te passeren al kan men deze mogelijkheden niet als recept voorschrijven. Niet de theorie maar de existentiële ervaring kan het antwoord geven aan de huidige mens op het probleem van het nihilisme.

Humanisme

In onze tijd zijn in de westerse wereld velen in moeilijkheden geraakt, die niet in de eerste plaats van materiële aard zijn, maar van geestelijke of psychische aard. En het georganiseerde humanisme streeft ernaar om deze moeilijkheden mede tot een oplossing te brengen. Men spreekt in dit verband van „praktisch humanisme”, een werk dat nuttig en nodig is. Toch mogen een paar kanttekeningen worden geplaatst. De minst belangrijke is dat de naam „praktisch humanisme” niet gelukkig kan worden genoemd en dat het beter zou zijn te spreken van „helpend humanisme”. Want wij stellen ons de zogeheten geestelijke raadslieden niet voor als lieden die theoretische inzichten zouden kunnen ontberen. Maar wat wij in volle overtuiging neerschrijven is het feit, dat dit werk de taak heeft zichzelf overbodig te maken door de resp. moeilijkheden tot een oplossing te helpen brengen.

De uitdrukking „zichzelf overbodig maken” kan tot misverstand aanleiding geven. Zij wordt gebezigd met de tendentie waarin men ook kan zeggen dat het de taak der ouders is om zichzelf overbodig te maken. Bedoeld is dan niet dat de ouders wel afgeschaft kunnen worden, maar wel dat zij hun kinderen opvoeden tot zelfstandigheid.

Overeenkomstig is de taak van de geestelijke raadslieden. Het helpende werk is o.i. een belangrijke taak, maar een bijkomstige taak voor het moderne humanisme. De voornaamste taak is de huidige mens tot nadenken te brengen, tot zelfontplooiing, tot een van zin vervuld leven. De huidige mens is, volgens een bekend woord van Nietzsche, iets dat te boven gekomen moet worden.

Jac. de Roy

Literatuur:

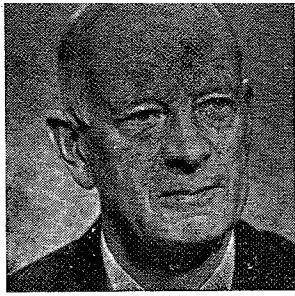
1. Huidige mensbeschouwing. Publicatie no. 24 van het Nederlands Gesprek Centrum. f 1,50.
2. Medard Boss. „Psychoanalyse en Daseinsanalyse”. Utrecht 1958.
3. Filosofie en atheïsme. Kort verslag van een cursus van prof. L. Flam. Amersfoortse Stemmen 40e jaargang nr. 2 mei 1959 blz. 32.
4. M. Heidegger. Über „Die Linie”. (artikel in: Freundschaftliche Begegnungen. Festschrift für Ernst Jünger.) Frankfurt am Main 1955.
5. J. P. van Praag. „Geestelijke verzorging op humanistische grondslag”. 2e herziene druk. Uitgave Humanistisch Verbond 1958.

Praktisch humanisme of helpend humanisme lijkt ons hetzelfde. Niet denkbaar is echter dat het zichzelf overbodig kan maken. Het begrip humanisme is verbonden met een duurzaam proces van geestelijke ontwikkeling. In dit proces ondervindt de mens weerstanden, twijfel en de ervaring van het conflict. Hij weet zich hierdoor betrokken te zijn op de medemens om met hem het proces van geestelijke bewustwording in zichzelf tot klaarheid te brengen. De mens die hiertoe alleen op zichzelf zou zijn aangewezen, zou in wezen in diepste eenzaamheid verkeren. Het helpend humanisme is volkomen identiek met: „Humanistisch Verbond”, wat méér betekent dan „Humanistische Volksuniversiteit”.

Red.)

Raymond Aron

Gabriel Langfeldt

Sibnarayan Ray

Grondslagen voor discussie op IHEU-congres in Oslo

Bij de aankondiging van het derde internationale congres te Oslo in 1962 kan de IHEU melden dat zij sinds haar oprichting tijdens het eerste congres te Amsterdam in 1952 de medewerking van alle bestaande humanistische organisaties over de gehele wereld verkregen heeft.

Het internationale plan voor de toekomst omvat de vestiging van humanistische organisaties in landen waar deze nog niet bestaan. Met deze wijze van humanistische opbouw tracht de IHEU niet een nieuwe sekte te vormen maar een appèl te richten tot diegenen voor wie het traditioneel of autoritair geloven onaanvaardbaar is, maar die niettemin met anderen universele waarden – etisch, wetenschappelijk en democratisch – willen verwezenlijken.

Op dit derde congres wil men zich in de huidige situatie van persoonlijke problematiek en internationale conflicten richten naar toekomstige doeleinden die vanuit humanistische visie tot de echt menselijke strevingen behoren: de rijpe persoonlijkheid en de vrijheid in een georganiseerde wereld.

Over elk van deze onderwerpen zijn preadviezen verschenen als basis voor de discussie in Oslo. Het eerste „Op weg naar geestelijke rijpheid”, is geschreven door prof. Sibnarayan Ray uit India; het tweede „Vrijheid in een georganiseerde wereld”, is van de hand van prof. Raymond Aron uit Frankrijk. Beide preadviezen zijn gepubliceerd in het januari-nummer van het viermaandelijks tijdschrift International Humanism van de IHEU.

(Slot van pagina 1)

timent en maatschappelijke verschillen heen, de hand naar de jonge mannen ginds en hier. Een ander gunstig aspect ligt in de wil van steeds grotere groepen, om het fatalisme de rug toe te keren en niet te berusten in de armoede, waarvan men zich bewust is geworden. Onstuimig wordt soms het oude levenspatroon verworpen; het nieuwe patroon is niet zo gauw gevonden. Dat is niet verbazingwekkend; culturen hebben eeuwen nodig om uit te groeien en te rijpen. Ook de staatsinrichting met vrijheid voor de individu heeft eeuwen nodig om haar vervolmaking te benaderen, waarbij wij slechts kunnen hopen, dat de volkeren der ontwikkelingsgebieden tijdig hun eigen visionaire staatsvormers zullen voortbrengen.

Men zegt wel eens, dat elk volk de regering heeft, die het verdient. Dat is natuurlijk niet waar. Maar wel is zeker, dat elk volk zijn eigen instellingen moet ontwikkelen, en dat niets beklijft wat klakkeloos van elders wordt overgenomen. Het congres te Oslo zal het verlossende woord voor de ontwikkelingslanden niet kunnen spreken; het zal wel als ontmoetingspunt voor mensen uit alle delen van de wereld een bron van bezieling kunnen zijn om voort te gaan op de weg die naar meer vrijheid op de grondslag van menselijke verbondenheid voert.

E. N.

Van beide auteurs vermelden wij een korte levensbeschrijving:

Prof. Sibnarayan Ray is geboren te Calcutta op 20 januari 1921. Hij promoveerde in 1940. Van 1942–1944 Research Scholar aan de Universiteit te Calcutta; Lector in de Engelse taal City College Calcutta University van 1945–1960; Lector in politiek en moderne geschiedenis Asian Technical University College van 1952–1955. Momenteel professor en hoofd van de Engelse afdeling S.I.E.S.-College University van Bombay. Hij sloot zich in 1944 aan bij de Radical Democratic Party (in 1940 opgericht door M. N. Roy en Ellen Roy) was lid van de National Politic Council vanaf 1946 tot de opheffing in 1948. Ray werkte samen met M. N. Roy en Ellen Roy aan het formuleren van de grondbeginselen en het programma voor de Radical Humanist Movement. Hij was medeoprichter van de Raad van Beheer van het Indian Renaissance Institute, en leidt hiervan het secretariaat. Sinds 1949 directeur van de Renaissance Publishers Ltd., (de voornaamste uitgeverij I.R.H.M.). Van 1952–1954 hoofdredacteur van de Radical Humanist, gezamenlijke redactie met mrs. Ellen Roy van 1954–1960 en thans met mr. V. B. Karnik. Prof. Ray is bovendien de auteur van diverse politieke en literaire werken uitgegeven in Engels, Frans en Bengalees.

Raymond Aron is geboren in Parijs op 14 maart 1905.

Hij behaalde in 1928 het diploma van de Ecole Normale Supérieure. Was doctor in de letteren in 1938; (ere-doctoraten van de Universiteiten van Harvard en Basel). Van 1940–1944 redacteur van „La France Libre” in Londen. Achtereenvolgens van 1945–1955 aanstellingen aan „l'Institut d'Etudes Politiques”, „l'Ecole Nationale d'Administration” en de Universiteit van Parijs. In 1960 Directeur d'Etudes aan „l'Ecole Pratique des hautes-Etudes” afd. VI; van 1960–1961 professor in Research aan de Universiteit van Harvard. Schrijver van sociologische en politieke werken, onder andere: Le Grand Schisme; Les guerres en chaîne; La société industrielle et la guerre; Dimensions de la conscience historique. In voorbereiding: Paix et Guerre entre les nations.

Tenslotte vermelden wij nog enige bijzonderheden over de president van het congres te Oslo, dr. Langfeldt.

Lezingen voor de radio

17 juni, 9.45 uur (VARA): P. D. van Roijen: „Al is mijn glaasje klein...”.

24 juni, 9.45 uur (VARA): L. Esmeyer, „Wij mensen”.

1 juli, 9.45 uur (VARA): D. H. Prins, „Gemaskerd”.

U kunt zich op de wekelijks verschijnende teksten van de lezingen abonneren door overschrijving van f 4,- per jaar op giro no. 58 t.n.v. de Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Voor leden van de luisterkring f 3,- per jaar. Losse nummers f 0,25.

Dr. Gabriel Langfeldt is professor in de psychiatrie aan de Universiteit te Oslo. Hij is geboren in Kristiansand op 23 december 1895. In 1920 promoveerde hij aan de Universiteit te Oslo. Van 1920–1923 praktizerend geneesheer, daarna psychiater te Bergen en politie- en gevangenisarts. Van 1935–1940 eerste psychiater aan de Psych. Kliniek van de Universiteit te Oslo. Bezette in 1940 de leerstoel in de psychiatrie en werd vanaf dat jaar eveneens directeur van genoemde Kliniek. Sinds 1946 voorzitter van de Commissie voor Gerechtelijke Psychiatrie in Noorwegen. Lid van de Noorse Academie voor Wetenschappen te Oslo en van diverse verenigingen op medisch gebied in het buitenland. Lid van het Intern. Comité voor Intern. Congressen over Psychiatrie. Sinds 1957 voorzitter van de Raad van het Human-Etisk Forbund in Noorwegen. Prof. Langfeldt publiceerde ongeveer 60 wetenschappelijke artikelen en monografieën, voornamelijk over psychiatrische onderwerpen. Hij publiceerde ook diverse artikelen over ethische, filosofische en godsdienstige problemen, onder meer: Persoonlijksontwikkeling, moral og livs-syn in 1955, en: Albert Schweitzer, een studie over zijn levensfilosofie.

**IK denk
er ZO over**

Niet alle oude vormen zijn bruikbaar

Met belangstelling heb ik „Stijlmijmerij” in „Mens en Wereld” dd. 15 mei jl. gelezen. Het heeft mij aan het piekeren gezet. Vooral dat deel, waarin wordt gezegd: „Alles vond en vindt nog zijn oorsprong in het voorafgaande, iedereen bouwde en bouwt voort op het verleden. Laten we dus geen tijd verdoen met het zoeken naar nieuwe vormen en laten we er evenmin geduldig op gaan zitten wachten. Want ze zijn er niet! Het enig nieuwe, het enig eigene dat wij in een humanistische stijl zouden kunnen verwezenlijken ligt in de rangschikking van de bestaande vormen.”

Het rangschikken van bestaande vormen deed mij denken aan het mengen van kleuren op het palet van de kunstschilder. Al zoekende ontstaat er op een gegeven moment uit de reeds aanwezige kleuren een kleur, die het beste uitdrukking geeft aan hetgeen de kunstenaar ziet, voelt en beleeft. Voor hem is het een nieuwe kleur, het resultaat van zijn scheppend vermogen.

Waarom zouden wij niet van een nieuwe stijl mogen spreken, óók wanneer deze al rangschikkende, uit bestaande vormen is ontstaan? Dit rangschikken is een moeizaam, nauwkeurig en kunstzinnig werkje, wil men tenminste tot iets bruikbaars, moois en zuiver menselijk komen. En daarbij zullen zeker oude vormen afvallen.

Ik heb niets tegen oude vormen, wanneer die voor ons doel van nut zijn. Maar die vormen, welke voortkomen uit de gedachtenwereld van hen, waarin het geloof aan een God centraal staat, kunnen m.i. voor ons humanisten niet bruikbaar zijn. Dit heb ik willen uitdrukken in „geen nieuwe wijn in oude vaten”. Deze uitdrukking doet wat stug en dogmatisch aan en is daarom niet juist geweest.

Inmiddels dank ik „Styllet” voor de hulp, die hij mij bij het mijmeren heeft geboden. Rotterdam, 29-5-'62.

A. E. Kapits

Zeddam-Montferland

Pension „Wijde Blick”. Heerlijk rustig gelegen tussen korenvelden. Dicht bij de prachtige bossen. Uitstekende verzorging. Nog enkele kamers vrij van 30/6-14/7 en na 18/8. Bij weekverbl. f 8,- p.p.p.d. Telefoon 08345-493.

Weduwe z.k., 55 jaar, met gez. woning in A'dam **zoekt kennismaking** met beschaafd alg. ontw. heer. Brieven onder no. Juni 2 a/h bureau v/d blad.

Gelegenheidsaanbieding: **6 kg Oranjbloesem-honing voor f 22,50**, incl. emmertje en franco huis. Atze Dijkstra, Imker, Oud-Appelscha (Fr.).

THE HUMANIST HIMSELF

Gebundeld onder deze titel is verschenen een aantal interessante artikelen, geschreven door de secretaris van de IHEU, mr. H. J. Blackham. Deze brochure is tegen de prijs van f 1,- verkrijgbaar bij IHEU, Oudegracht 152 - Utrecht. Giro 304960.

Mogen wij onze lezers nog eens attent maken op de volgende door het Humanistisch Verbond uitgegeven brochures?
U kunt deze verkrijgen tegen de er achter genoemde prijzen.

Humanisme en opvoeding	f 0.95
Wat ben ik eigenlijk?	- 0.25
Dit wordt gedaan	- 0.30
Een verrassende ontmoeting	- 0.25
Onze kinderen tussen Humanisme en Christendom	- 0.75
De dag ligt voor ons	- 0.35
Humanisme en opvoeding	- 0.95
Modern Humanisme	- 1.75
Een volledige brochurelijst wordt U op Uw verzoek gaarne toegezonden.	

Dame, 59 jaar, opgewekt, humaniste, natuur- en muziekliefhebster in het bezit van een gezellige woning in Amsterdam, **zoekt contact** met beschaafd ontwikkeld heer. Brieven onder no. Juni 3 a/h bureau v/d blad.

Ouderejaars student uit hum. milieu, thans nog in mil. dienst, zoekt per 1 aug. a.s. **ruime kamer in Groningen** (tot f 70,-). Brieven onder no. juni 4 a/h bureau v/d blad.

Wie kan in **Amsterdam twee kamers afstaan** aan jong echtpaar v.g.h., waarvan de man bij de grote vaart en dus veel afwezig is en de vrouw een baby verwacht. Verg. tot f 100,- p.m. Brieven: mevrouw Kamerling, Beethovenstr. 148 II, Amsterdam.

Gep. onderw., 57 jaar, humaniste, zou gaarne correspondentie met ontw. fijn mens. Brieven onder no juni 5 a/h bureau v/d blad.

Zoek contact met **rijp, onafhankelijk mens** met beschouwelijke inslag, die zonder teveel illusie of desillusie open staat voor het omringende. Ben eind dertig, moeder van twee jonge kinderen, wat erudiet, creatief bezig. Brieven onder no 6 juni a/h bureau v/d blad.

Adresveranderingen

U kunt de administratie veel werk besparen, door bij verhuizing tijdig uw adreswijziging op te geven aan het Centraal Bureau Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht.

het Humanistisch Verbond

zoekt een medewerker, die belast zal worden met de verdere uitbreiding van werkzaamheden op het terrein van geestelijke hulpverlening, speciaal voor

Rotterdam en omgeving

Leeftijd 30-40 jaar; opleiding M.O.A. of Academie voor Maatschappelijk Werk of gelijkwaardige ontwikkeling. Salarisgrenzen f 8.000,- - f 12.000,-. Aanstelling boven het minimum is mogelijk.

Met de hand geschreven sollicitaties te richten aan het: Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht

zeilkamp 1962 - langweer (fr.)

Na de geslaagde zeilkamp in 1960 en 1961 wordt in 1962 opnieuw een familie-zeilkamp gehouden en wel van 4 tot en met 18 augustus. Prijs f 65,- per week (alles inbegrepen). Inlichtingen c.q. opgaven zo spoedig mogelijk aan dhr. M. Plettenberg, Saffierstraat 76-I, A'dam-Z.

Is U nu een levensverzekering sluit moet U rekening houden met de koopkracht die het te zijner tijd uit te keren bedrag zal hebben.

URORA helpt U daarbij met een nieuwe vorm van levensverzekering, gebaseerd op de kosten van levensonderhoud.

Is U daarvan meer wilt weten, vraag dan inlichtingen over de Index - Benaderingspolis bij:

N. V. LEVENSVZERKERING MAATSCHAPPIJ
Stadhouderskade 1a Amsterdam Telefoon 18 55 55.

AURORA

MENS EN KOSMOS

Gewijd aan de studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap met hun grensgebieden, onder redactie van J. M. Hondius, Dr. H. Groot, Mr. N. Kluwer, P. Krug en Dr. D. H. Prins. Abonnementsprijs f 15,- per jaar (6 nummers). Losse nummers f 2,50.

Vraagt toezending gratis proefnummer en catalogus van uitgaven op geestelijk gebied bij de uitgever **N. KLUWER - DEVENTER**. Ook verkrijgbaar bij de boekhandel.

Humanistische Correspondentiekring voor **huwelijkscontacten** opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.

Inlichtingen postbus 210, Utrecht, gaarne 24 ct aan postzegels insluiten.